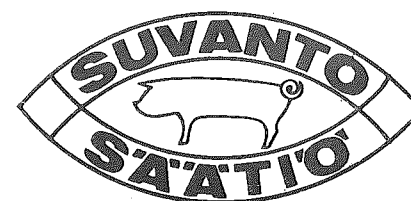

SUVANNON

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 7 1995
MARRASKUU

Räjäyttämällä tuhottu ammusvarasto Kaarnajoen patterin esikuntarakennuksen lähellä. Kuva liittyy Kimmo Laulajaisen kirjoittamaan kotiseutumatkakuvaukseen, joka alkaa sivulta 6.

TOIMITUKSEN TUOLI

Loppusyksyn tervehdys suvannon-seutulaisille! Luettavananne on nyt vuoden 1995 toiseksi viimeinen numero -toivottavasti jälleen löytyy muistoja vi-rittelevää tekstiä kuin muutakin mie-lenkiintoista. Sakkolalaiset ovat jälleen kiitettävästi lähettäneet postia toimi-tukseen; osa jutuista odottaa yhä vuo-roaan.

Seuraava numero on jouluihin. Siihen odotellaan nyt joulun tervehdyksiä ja jouluiheen aiheeseen sekä uudenvuoden viettoon liittyviä tekstejä. Virittäydään vuoden viimeisin kuukauden tunnel-maan ja vuoden suurimpien juhlapyhien odotukseen! -mrt

Opiskelijat kiittävät apurahoista

Kiitämme sydämellisesti meille myönnettyistä Suvanto-Säätiön opiskelija-apurahoista.

Opiskelumme ovat jälleen alkaneet kiireisen kesän jälkeen Helsingin Yli-opiston lääketieteellisessä tiedekunnassa ja Teknillisessä Korkeakoulussa. Olemme molemmat opintojemme loppuvaiheessa ja odotamme innolla työ-elämään siirtymistä.

Koska emme ulkomaanharjoittelun ja muiden työesteiden vuoksi pystyneet ottamaan apurahaa henkilökohtaisesti vastaan Sakkola-juhlissa, haluaisimme näin kiittää Suvanto-Säätiön hallitusta ja sen puheenjohtajaa Yrjö Raaskaa saamastamme huomionosoituksesta. Äitimme, Maija Sirviö, omaasukua Mylly, on kotoisin Sakkolan pitäjän Hovinkylästä ja olemme ylpeitä karjalaisista sukujuuristamme.

Kunnioittavasti

Petri Sirviö,

Sakkolan Kirkonkylän Nuorisoseura
ry:n

SYYSKOKOUS

pidetään Tampereella UKK-instituutissa
lauantaina marraskuun 18. päivänä 1995
klo 12.30. Esillä sääntöjen määräämät
asiat. Tervetuloa!

Johtokunta

Sakkolan Kirkonkylän Nuorisoseuran ja
Sakkolan Sotainvalidi- ja
Veteraanikerhon yhteistä

PIKKUJOULUJUHLAA

vietetään Tampereella UKK-instituutissa
lauantaina marraskuun 18. päivänä
1995 klo 14.

Tilaisuus alkaa vanhan tavan mukaan
pikkujoululounaalla, minkä jälkeen jatkamme jouluisen
ohjelman merkeissä. Joulupukki vierailee lasten ja
vähän vanhempienkin illoiksi.

Tervetuloa!

Sakkolan Kk Nuorisoseura ja
Sakkolan Sotainvalidi- ja Veteraanikerho

KUOLLEITA

Lahja Ilona Nuora, omaasukua Kallonen, syntynyt Sakkolan pitäjän Keljan kylässä 14.8.1920, kuoli 22.09.1995. Lappeenrannan Armilan sairaalassa. Lahja siunattiin läheisten läsnäollessa Lappeenrannassa Lepolan veteraanien hautaan. Siunauksen suoritti rovasti Kaarina Knaappila, pitkäaikainen tuttavamme.

Puolisona minulle Lahja Ilonan poismeno on kaipaavaa, suurta surua, kuin myös lapsille muistoja hyvästä, auttavasta äidistä. Lapsenlapsille kultaisen mummon menettäminen on ikävää, samoin ystäville, sukulaisille ja tuttaville. Minä kiitän sinua, Lahja Ilona, pitkästä yhteiselämästä, jota kesti reilut 51 vuotta aina poismenoosi saakka. Yhteinen elämäme oli rikasta kaikkine puolineen.

"On muistot kuin kukkia varrelta tien, kädessäin yhä ain niitä vien." Kiittäen ja kaivaten, - Erkki.

Aini Repo, omaasukua Nalli, syntyi Sakkolassa 12.3.1909. Hän sai elää pitkän, hyvän elämän. Lapsuuden ja nuoruuden hän vietti Kaarnajoella. Vuonna 1942 hän siirtyi miniäksi kylätien toiselle puolelle Hätäkorpeen, Armas Revon puolisona. Sotien jälkeen koti rakennettiin Huittisiin, Suttilaan, josta Aini Repo siirtyi viettämään viimeisiä eläkevuosiaan Lauttakylään.

Iloisena hän valmistautui heinäkuun lopulla sukulaishäihin, koska "siellä näkee sukulaisia". Halvauskohtaus yllätti hänet kirkon edessä, mutta toivottavasti sukulaisia oli toteutunut. Hänen elämänsä sammui kahden viikon sairauden jälkeen 6.8.1995.

Aini Repo siunattiin haudan lepoon Huittisten kirkossa 19.8.1995. Kaarnajoen pohjalta tuodulla hiekalla. -L.R.

Iida Maria Vulli, syntyi 18.7.1906. Sakkolassa, kuoli 14.9.1995. Valkeakosken sairaalassa. Siunauksen toimitti pastori Ilkka Kurjenmäki Viialan kirkossa 23.9.1995. Hautaan lasketulle arkulle jättivät havumiekan Vapaussodan ja Itsenäisyyden Lempäälän Seudun Perinneyhdistyksen edustajat.

Läminhenkisessä muistotilaisuudessa seurakuntasalissa Iidaa muistelivat puheineen kirkkoherra Arvi Kuoppala, pastori Ilkka Kurjenmäki ja kummi-poika Pauli Kurikka. Dir.cant. Kauko Laitinen ja rouva Maire Laitinen sekä Elsa-sisaren lastenlapset lauloivat kanttori Heikki Ali-Löytyn säestyksellä.

Ida-tädin muistolle

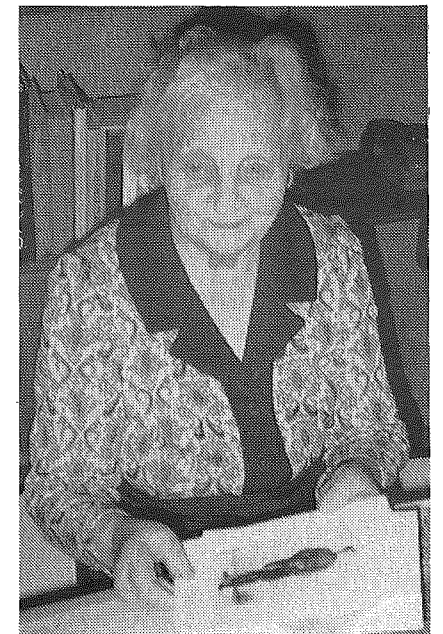
"Emme sanoa voi,
emme tahdokaan;
hän kuoli,
ei, hän lähti vaan.
Valoisin hymyin viittoon
hän vaelsi toiselle rannalle.
Jättäen meidät aavistamaan,
kuinka kauniit on rannat
sen toisen maan."

Tämän runon sanat kuvaavat niitä tunteita, joilla runsas ystävä- ja sukulaisjoukko jätti hyvästit Ida-tädille siunaustilaisuudessa Viialan kirkossa ja seurakuntakodin muistotilaisuudessa 23.9.

Ida-täti kuului lapsuuteeni yhtä tiiviisti kuin koko karjalainen kotini. Muistan monet mieluisat joululahjat, jotka olivat syntyneet hänen taitavien käsiensä aikaansaamina.

Tädin elämä oli työntäyteistä ja varmaan ajoittain hyvin raskasta, mutta hänen olemuksensa valoisuus ei koskaan kadonnut, vaan se kirkastui vuosien myötä. Viimeiset vuodet Viialassa tyttären luona olivat tädille hyvää aikaa.

Kaija-tyttären ja Pentti-pojan tarjoama turvallisuuden tunne kantoi tätiä yli

vanhuusvuosien aina nyt tapahtuneeseen eroon asti.

Hän oli onnellinen ihminen vanhuusvuosinaan. Se näkyi hänen kirkkaista silmistään ja hauraasta, mutta loppuun asti eloisasta olemuksestaan. Kun koh-tasimme pari viikkoa ennen hänen poismenoaan, en aavistanut syleileväni viimeisen kerran sukumme vanhinta, sisarusarjansa viimeistä.

Monet puheet ja laulut kertovat ikävästä ja kaipauksesta, mutta eivät lohduttomasta surusta. Eräässä puheessa sanottiin: "Hän sai elää elämänsä loppuun asti, hän oli onnellinen ihminen".

Ymmärsin puhujan tarkoittavan "elämällä" sitä, että 89 elinvuodesta huolimatta hän eli loppuun asti täyden elämän rakkaitensa kanssa ja sitten siirtyi pois.

Kaipa sinua, Ida-täti, ja uskon kaipaukseni yhtyvän kaikkien ystävien ja läheistesi. Yksi suvun ympyrä sulkeutui mukansai.

Kauniista muistoista kiittäen
veljentyttäresi Eila

**Perheutiset,
suruviestit,
valmistuneet,
merkkipäivät**

julkaistaan jokaisessa Suvannon Seudun numerossa. Lyhyehköt tekstit asianomaisesta henkilöstä pyydetään laittamaan toimitukseen mieluummin kirjallisena. Mukaan voi liittää myös valo-

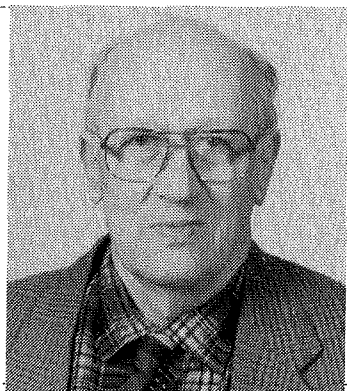
kuvan. Merkkipäivien ja suruviestien tekstit valokuvineen ovat ilmaisen palsta, samoin perheutiset. -valmistuneet, vihityt, kastetut.

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

85 vuotta täytti 13.10.1995. Toivo **Pitkänen** Vilppulassa. Hän on syntynyt Sakkolan Lapinlahden kylässä, ja osallistui talvi- ja jatkosotaan yhteensä neljän vuoden ajan.

80 vuotta täytti 29.8.1995. Ines Kaarin **Ivarsson**, omaasukua Vulli, Vallen-tunassa Ruotsissa. Hänen entinen kotikylänsä on Sakkolan Röykkylä.

80 vuotta täytti 2.8.1995. linja-autonkuljettaja Sulo **Paksu** Pirkkalassa. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Viiksanlahdessa.

70 vuotta täytti 11.5.95. Hilka Helena **Makkara**, omaasukua Naskali, Huit-tisissa. Käsitöitä harrastavan Hilka Makkaran kotikylän Sakkolassa oli Kirkonkylä - Luprikkala. Vanhemmat Eliisa os. Kurikka ja Aukusti Naskali.

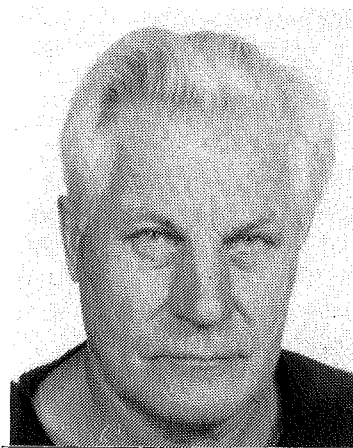

70 vuotta täyttyy 13.11.95. Toivo **Kuparisen** elämässä. Toivo syntyi Sakkolan Riiskassa Aleksanteri ja Helena, omaasukua Riikosen, kuudentena lapsena. Äiti oli kotoisin Sakkolan Haparaista. Talvisota meni evakkona Kylmäkoskella, ja välirauhan aikana muutto Saaren pitäjään. 17-vuotiaana Toivo joutui mukaan sotatoimiin osallistuen taisteluihin Karjalan Kannaksella - Viipurinlahdella ja Ilomantsin suunnalla. Haavoittui kaksi kertaa, ja palkittu erilaisilla ansiomerkeillä. Varsinainen päivätyö sujui rajavartiolaitoksessa; sissikouluttajana, vartiopäällikkönä ja joukkueenjohtajana. Sotilasarvoltaan hän on rajaylivääpeli.

Toivo Kuparisen harrastuksiin kuuluvat metsästys, kalastus, kirjallisuus ja kirjoittaminen. Hän kuuluuukin jäsenenä Kymen läänin kirjailijayhdistys Paltaan ja on osallistunut tuotteillaan kolmeen antologiaan - ja tokihan myös Suvannon Seudun palstoilla on hänen tekstejään esiintynyt.

Eläkepäiviään Toivo, Topi Aava, viettää Imatralla omakotitalossa. Avioon hän meni vuonna 1951 Laina Kemp-pisen kanssa. Lapsia on kolme, joista vanhin, tytär Pirjo, asuu vanhempiensa kanssa. Toivo lähettääkin lämpimät terveiset kaikille tutuilleen - missä sitten lienevätään.

70 vuotta täytti 1.7.1995. Vilja **Hartikainen** Vesilahdella.

70 vuotta täytti Eino **Patja** Kanteenmaassa, juhlat vietettiin 12.8.1995. Ohessa hänen lastensa, keitä on seitsemän, laatima ja laulama balladi isästään:

Balladi Eino-papalle

Tässä on Eino-pappa Kanteenmaan Patjalasta onpa kulkenna vaikka missä on käynynnä Torreviit, Sakkolat sekä Särkät ja Vartioolat on kulkenna peltoja ja pientareita ja Järmasen rintehiä ja kaikki ne Kunnon herrat kiittää savusaunamestaria.

Ja Eino on se poika, joka vaimonkin otti tuosta Mäkisen Inkeristä. Ja paljon on vierähtänyt yhteistä aikaa taipaleita tallaillessa. On Tapani ja Osmo, Arja sekä Marja, Jouko ja Laura ja Timo. Ja kaikilla heillä on lapsosia papalle liukuteltavaksi.

Miss' on Kunnon miehet ja Särkän naiset ja Veteraani veljeskunta siellä Eino on aina heidän keskellään joskus aamusta iltaan asti. On ampumahiihtoa, juoksua ja heittoa niissä Einoa tarvitaan aina Kun puhelimen kuulet, niin varmasti luulet - lähtökutsu se tulee sieltä.

Suomi on reissattu ristiin rastiin mutta koti löytyy Kanteenmaassa. Ruissaloss' on puiti ja Heinolassa uitu ja hellutettu vanhat ja nuoret. Järvälän rinteeseen torppansa laittoi ja siellä ne eläkepäivät koittaa ja maailmasta parempaa pappaa ei löydy siitä nämä lapset sinua kiittää.

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

60 vuotta täytti 22.4.95. autonkuljettaja Yrjö Juhani **Saksanen** Pungalaitumella. Vanhemmat Anna Maria, os. Karppanen, ja Joel Saksanen Riiskasta.

Hiljentymisen viikko

Karjalan Liitto järjestää erinäisiä tapahtumia ja tempauksia. Hiljentymisen viikkoa vietetään tunturimajalla Ylläksellä 25.11. - 1.12. Aiheena ovat adventin aika ja siihen liittyvä musiikki sekä pyhimyselämä, muunmuassa joulupaasto. Adjentin ajan musiikkia sekä karjalaisten säveltäjien tuotantoa esittelee apulaisprofessori Reijo Pajamo. Muista pyhimyselämään liittyvistä aiheista alustavat metropolilta Leo ja rovasti Jaakko Kontkanen.

Lisäksi viikon aikana retkeillään lähiympäristön kohteisiin ja tehdään päivän tutustumismatka Rovaniemelle.

Viikolle on saatavissa lomatukea. Hakemukset osoitetaan Karjalan Liittoon. Normaalihintaisen matkan, 1280 markkaa, voi varata suoraan Ylläsjärven Matkat Oy:stä, puh. 90-682 0090. Samalla saa lisätietoja yhteiskuljetuksesta Ylläkselle. Lisätietoja Hiljentymisen viikosta annetaan Karjalan Liitosta, puh. 90- 799 077.

70-vuotiaana kolmannen kerran evakkoon

-Ikää ei huomaa, sillä askareet vievät ajan. Päivä loppuu kesken, tuumailee Väinö Leppänen, jolle karjalaisuus ja työnteke ovat elämän perustana - laulaminen, lausunta ja nuorisoseuratoiminta henkireikänä. 70-vuotismerkkipäivä hänellä oli 20.9.1995.

Lempäälän Kuivaspäässä asuvalla Väinö Leppäsellä ovat syntyjuuret vahvasti Sakkolan pitäjän Haparaisten kylässä. Synnyinseudun muisteleminen nostaa mieleen rakkaan haikeita muistoja - myös raskaita.

- Olin 14-vuotias talvisodan alkaessa...Sotien jälkeen olin ensimmäisessä porukassa, joka kävi Haparaisten kylässä. Oltiin reissussa omalla luvassa...se oli vuonna 1956. Viime aikoina on Sakkolassa tullut käytyä useina kesinä. Suvannon ihanat hiekkarannat, ilmasto, mäntymetsää, pihka tuoksuu. Koti on tallella. Oman käen kukunta saatiin nauhalle, kertoo Leppänen.

- Karjala on saatava takaisin semmoisena kuin me sen luovutimme, on Leppäsen mielipide.

Väinö Leppäsen tilan pellot Lempäälässä ovat pakettissa. Mutta muuta puuhaa riittää. Kolmostien linjaus harmittaa ja isäntä purkaa tuntojaan:

- Kolmannen kerran joudun lähtemään evakkoon. Moottoritie vie viljelysmaata ja talon.

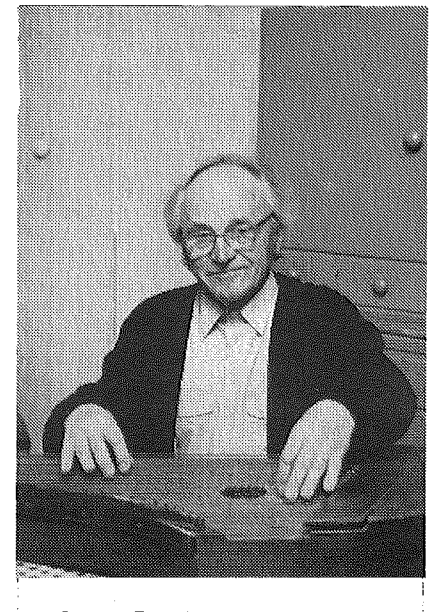
Valoisana puolena asiassa hän kuitenkin näkee sen, että kevääksi 1997 suunnitellun tilan lunastuksen jälkeen TVL on antanut vielä parisen vuotta aikaa asua.

Väinö Leppäsen elämänvaiheissa tulee esille työnteke merkittävänä tekijänä.

- Voiko työntekeon tulla himo? hän pohtii. - Lapsesta lähtien olen tottunut tekemään töitä, en voi jouten.

Kuivaspään tila ei elättänyt, ja niin isännän ansiotyöksi tulikin puusepän työt. Sodan jälkeen tuli miehiä rintamalta eikä töitä ollut.

- Rahaa ei ollut markan markkaa, Leppänen muistaa.

Räisälän kansanopistossa Köyliössä hän sai kipinän puutöihin. Siellä valmistui vuonna 1951 muunmuassa 32-kielinen kantele.

- Kuljin töitä etsimässä hyvä todistus kourassa, mutta miehiä ei tarvittu.

Yrittävää nuortamiestä kuitenkin autettiin ja hän saikin hankittua nuoremman veljensä kanssa yleispuutyökoneen.

- Teimme töitä rakennuksille; ovia, keittiökalusteita, myöhemmin kangaspuita - kaikenlaista. Töitä oli. Myöhemmin hankittiin kotisirkkelikin.

Haparaisten nuorisoseuran toimintaa Leppänen muistelee "valtavan hyvänä aikana", jolloin käytiin tanhuamassa maakuntajuhlissakin. Lempäälän Kulkua pääpaikkanaan pitävän seuran toiminnan hän toteaa viime aikoina hiukan hiipuneen. - Kun tuli ajanvietteeksi televisiota ja muut.

Laulaminen Lempäälän kansalaisopiston mieskuorossa on Leppäsen yksi aktiivinen harrastus. Myös hirven metsästys ja metsä liittyvät hänen elämänsä. - Metsässä on omat huminat ja hiljaisuus.

- Nuorille pitäisi muuten antaa tunnustusta, kun ovat alkaneet arvostaa veteraaneja, sanoo Väinö Leppänen, joka itse joutui lähtemään Syvärin rintamalle 18-vuotiaana.

Hanna Kitunen

SUVUN KANSSA JA ILMANKIN SAKKOLASSA JA METSÄPIRTISSÄ

Kimmo Laulajainen

KESÄLLÄ 1995

Kun ajetaan Sakkolan pitäjän kaakkoisosassa Vilakkalan kylän tienristiltä puolitoista kilometriä etelään päin ollaan kutakuinkin keskellä Kaarnajoen kylän peltoaukeamaa. Tällä kohdalla tien vasemmalla puolella parisataa metriä tiestä oli ennen talorykelmä. Yksi taloista oli Mikkola, Liisa Mikontytär Revon — Taipaleen mummon — syntymäkoti. Taipaleen mummo hänestä tuli kun hän löysi mieheksen talollinen Simo Salomoninpoika Laulajaisen Taipaleen kylästä ja sai aikanaan lastenlapsia. Tämä minun henkilökohtaisista sidoksistani Kaarnajoen Repoihin, Sakkolaan ja Metsäpirtin Taipaleen kylään.

Heinäkuun alussa Mikkolan taloa kantakotinaan pitävän Repojen sukuhaaran 15 jäsentä teki matkan suvun entisille asuinsijoille. Kantavanhemmilla Mikko Juhonpoika Revolla ja hänen vaimollaan Helena os. Jortikalla oli seitsemän aikuisiän saavuttanutta lasta. Tämänkertaisella matkalla oli heistä kolmen jälkikasvua mukana.

Juho Mikonpoika Revon kotitalo Hätäkorpi 300 metrin päässä Mikkolasta Terenttilään vievän tien toisella puolella käytiin katsomassa ja löydettiin kivijalat niin, että talojen sijainti voitiin todeta. Olivathan monet Hätäkorven jälkeläiset ne nähneet aikaisemminkin mutta mukana oli myös ensikertalaisia. Niillä nurkin missä Hätäkorven riihi oli ollut vietettiin Juho Revon pojantytären Kaisa Karjalaisen syntymäpäiviä maistelemalla punaista venäläistä kuohuviiniä. Kysymyksessä ei ollut kuitenkaan mikään tasainen kymmenluku, mutta mieleenpainuva synttärpäivä esisien tiluksilla kuitenkin.

Hätäkorven tyttären Alman ja hänen miehensä Emil Jortikan kotitalon piha parisataa metriä Hätäkorvesta etelään Terenttilään menevän tien varressa tunnistettiin jostakin puusta — oliko se

Hätäkorven sekä Alma ja Emil Jortikan jälkikasvua seppä Jortikan pihamaalla 1995. Taustalla olevan ryteikön takana on maantie ja sen toisella puolella oli ennen Emil Jortikan paja.

pihlaja vai paju vai jokin muu muistiin painunut puu, sitä en muista, mutta Emil Jortikan ja hänen vaimonsa Alman jälkikasvu oli kuitenkin täysin varma tunnistamisestaan.

Mikkolan talon paikka on nyt keskellä heinäpeltoa ja sen jäännökset on raivattu pois estämästä kyntö- ja korjauskoneiden liikkumista. Jos talosta on jotain jäljellä, ei sitä toista metriä korkean heinän seasta löytynyt. Kun oltiin aikamme kuljettu heinäpellossa päätettiin, että nyt ollaan Mikkolan pihassa tai ainakin sen lähituntumassa ja hiljennettiin hetkeksi.

Kaarnajoen kylän tuntumassa oli vielä yksi paikka, jossa oli ehdottomasti käytävä. Se oli Vilakkalan kansakoulu. Se sijaitsi Kaarnajoen peltoaukeitten pohjoislaidasta parisataa metriä pitkän metsätaipaleen jälkeen ruohottuneelle

lammelle viettävän rinteiden reunalla. Kartassani tuolle lammelle on annettu nimi Kaislalampi, mutta minusta tuntuu, että olen kuullut sille muunkin nimen. Koulusta on tietysti jäljellä vain perustukset ja betoninen kellari, jossa talvisodan aikana sijaitsi joukkosidontapaikka. Monenlaista tuskaa on sekin kellari nähnyt.

Teimme myös kävelyretken Vilakkalasta Volossulaan ja sieltä Pähkenikön kautta Keljaan. Tällä matkalla tuli myös vastaan suvun historiaa. Heti Vilakkalassa Volossulaan lähtevän tien risteyksessä on talo, jossa asui yksi Mikkolan tyttäristä, Marianna miehensä Väinö Viskarin ja lastensa Sampan ja Tainan kanssa. Näistä Samppa on Suvannon Seudun lukijoille tuttu lukuisista kirjoituksistaan ja monista matkoistaan Sakkolaan. Volossulassa näyttää olevan karja-aitaus kutakuinkin sillä paikalla,

missä ennen sotia sukuhaaran kantaisän Mikko Juhonpojan vanhin tytär Anna asui miehensä Antti Kyllästisen ja ison lapsikatraansa kanssa. Karja-aitauksen sisällä näkyi olevan joku kivijalka, joka lienee jäänteitä jostakin Kyllästisten rakennuksesta.

Ylätasanteelta, jossa Kyllästisten talo sijaitsi lähdimme laskeutumaan kohti Suvannon rantaa kutakuinkin makkaran laiturin kohdalle. Siellä muutamat urheat kävivät uimassa Suvannossa ainakin osittain siksi, että olivat näin kotoa lähtiessään luvanneet.

Matkalla Volossulasta Keljaan pitkin kärritietä, joka seurailee Suvannon rantaa noin 300 metrin etäisyydellä rantaviivasta pysähdyimme Pähkenikössä pihapiiriin, joka kuului aikanaan sukuhaaran kantaisän nuorimmalle tyttärelle Helenalle ja hänen miehelleen Juho Jortikalle ja heidän perheelleen. Piha oli niin tiheän pensaikon peitossa, että kivijalkoja ei kukaan ruvennut etsimään. Kukkaistutuksista oli vieläkin jäljellä muutakin kuin pakolliset ruusut ja angervot.

Tie Pähkeniköstä Keljaan kulkee maantieltä varsin jyrkästi Suvantoon laskevan rinteiden puolivälissä olevalla leveällä välitasanteella. Liekö joku Suvannon muinainen rantatasanne, kuitenkin huomattavasti vanhempi kuin vuodelta 1818, jolloin Taipaleen miehet kauhistuneina totesivat alentaneensa Suvannon pintaa 7 - 8 metriä tarinan mukaan yhdessä yössä.

Käytiin myös Koverojalla ihmettelemässä Albin Viskarin sahan ja myllyn aluetta. Olihan Albinin vaimo Hätäkorven Juhon tytär Helena Repo. Talon tytär Kaija Saarinen kertoi mitä alueella oli ollut. Nythän siellä oli vain räjäytetty pato ja sammaloituneita talojen perustuksia kuten muuallakin tämän alueen pihapiireissä.

Kun kerran oli päästy vuokratuilla Ladoilla huonokuntoista tietä Koverojalle asti, päätettiin etsiä Tykkien varresta Kaarnajoen patterin alue, jossa näillä kotiseutumatkkoilla taidetaan harvoin vierailla. Yllättäen tie Koverojalta

Vieläkin hyvässä kunnossa oleva tykin betonivahvisteinen suojavalli Kaarnajoen patterilla entisessä valtionmetsässä Koverojan myllyn pohjoispuolella. Näitä tykkien suojarakennelmia on alueella neljä ja kaikki hyvässä kunnossa. Tykithän näistä irroitettiin ja kuljetettiin uuden rajan taakse talvisodan rauhan- teon jälkeen ja ennen alueen luovuttamista uusille isännille.

Tykkitietä Saapun suuntaan ja edelleen pistotie patterin alueelle asti oli täysin ajokelpoinen eikä edellyttänyt maastoautoa. Pienen ihmettelyn jälkeen patteri löytyi. Talot sieltä ovat tietysti palaneet ja betoniset ammusten varastokatokset on räjäytetty, mutta tykeille rakennetut betonivahvisteiset suojapoterot ammussuojineen ja miehistön suojautumistiloineen ovat täysin ehjät. Tykithän sieltä irroitettiin ja tuotiin Suomeen talvisodan päätyttyä. Irroitus suoritettiin hyvin lyhyessä ajassa rauhanteon jälkeen ennenkuin vihollinen miehitti alueen — aikaa taisi mennä noin vuorokausi. Suurin pulma oli saada paikalle sopiva autokalusto kuljetamaan raskaat tykit rautatien varteen.

Kaarnajoen patteri valmistui lopulliseen kuntoon juuri sodan kynnyksellä ja aivan sodan aluspäivinä se ehdittiin naamioda niin taitavasti, että koko talvisodan aikana vihollinen ei saanut sitä paikallistettua. Patteri säästy

vihollisen tykistötulelta ja lentopommituksilta.

Erilaisissa Taipaleen taisteluita käsittelevissä kirjoissa sanotaankin, että kun Kaarnajoki ampui sai Järisevä rangaisuksena vihollisen tykistökeskityksen. Kaarnajoen patteri oli siinä suhteessa poikkeuksellinen rannikkolinnake, että se sijaitsi muutaman kilometrin päässä Laatokan rannasta keskellä harvaa metsää. Tavallisimmin rannikkotykistö sijoitti 30-luvulla patterinsa ja linnakkeensa lähelle rantaviivaa. Näin oli tilanne Taipaleen toisella rannikkopatterilla Järisevän niemessä. Kaarnajoen patterin sijoituksessa oli toteutettu jo sitä uutta ajatusmallia, että sotatilanteessa rannikkotykistö joutuu ja sen pitää pystyä ampumaan myös erilaisia maamaaleja ja siten auttaa ulottuvuusiensa rajoissa olevia maavoimien taisteluyksiköitä. Kaarnajoen tykkien kantavuus oli 20 kilometrin luokkaa ja ne pystyivät ampumaan vihollisen lastauspaikkanaan pitämää Raudun asemaa ja

muutoin tärkeää Kiviniemen kapeikkoaluetta. Tärkeä ammunnan kohde oli myös Saaroissa sijaitseva Saunasaaren satama. Talvisodan aikana Kaarnajoen 152 millinen, 4-tykkinen patteri ampui kaikenkaikkiaan 3.700 ammusta kun koko tykistön ammuskulutus samana aikana oli Taipaleen rintamalla 57.000. Kun tätä vertaa vihollisen tykistöön, joka eräitten varsin uskottavien tietojen mukaan ampui helmikuun 1940 läpimurtoyritysten aikana pahimpana päivänä 100.000 ammusta, on ihmeteltävä miten talvisodan Taipaleessa sittenkin saatiin aikaan torjuntavoitto. Kaippa se onnistui siksi, että ammuttiin tarkkaan ja oikein valittuihin kohteisiin ja eneneväkseen siksi, että jalkaväki piti pintansa ulkopuolisesta mahdollisuudesta näyttävässä tilanteessa.

Tässä tärkeimmät kohteet Kaarnajoen Mikkolan talosta lähtöisin olevan Repon sukuhaaran tekemältä kotiseutumatkalta. Jatkoin kotiseutumatkailua elokuun puolivälissä ja vaeltelin silloin pääosin Taipaleen talvisodan aikaisten tukikohtien lähituntumassa. Tällä matkalla oli mukana pieni joukko Taipaleen talvisodasta kiinnostuneita miehiä Kirvesmäeltä kotoisin olevan professori Aulis Ukkosen johdolla. Itse vaeltelin pääosan ajasta kaukaisen

sukulaiseni Keijo Johanneksen kanssa, miehen, joka on kirjoittanut kirjan Kalastajanpoika Kannakselta. Kirjaa on selostettu Suvannonseutu-lehdessä ja se kyllä kannattaa lukea.

Kuljimme Keijo Johanneksen kanssa pitkin Kirvesmäen ja Terenttilän talvisodan aikaisia tukikohtia — niin ainakin luulimme. Kun olen nyt myöhemmin tutkinut karttaa huolellisemmin on mieleen hiipinyt epäily, että kuljimme suuren osan ajasta tukikohtien etupuolella pitkin vihollisen etulinjaa. Suunnistaminen noissa ryteiköissä on vaikeaa kun matkalla ei ole tukena selvästi erottuvia kumpareita tai purolinjoja, joita näin hyvin kestäneeltä puolustuslinjalta odottaisi löytyvän. Jälleen ihmettelee talvisodan sotilaan saavutuksia ja torjuntavoittoa näin mitättömän näköisissä tukikohdissaan. Vaikeasti oli vihollisenkin hyökätä silloin tykistön puuttomaksi ampumaa tasaista aukeata pitkin kohti suomalaisten asemia, mutta heillä sentään oli tykistöä millä lamauttaa vastustaja ja pitää sen päät alhaalla. Mutta vastustajapa ei lamaantunutkaan.

Itse Taipaleen kylää tutkisteltiin myös hieman tarkemmin, koska meillä molemmilla Keijon kanssa on juuret juuri

tässä kylässä. Mummoni Liisa Laulajainen lähti Taipaleen kylässä olevasta kodistaan talvisodan puhjettua 30.11.1939 kiireellä kohti turvallisempia seutuja. Taisi päästä jonkin naapurin hevoskyytiin. Tietämäni mukaan mummo ei tämän jälkeen koskaan käynyt kotikylässään. Mummo oli Mikko Revon ja Helena os. Jortikan tytär Kaarnajoen Mikkolasta, ja hän meni 1800-luvun lopulla naimisiin Simo Salomoninpoika Laulajaisen kanssa. Simon kotikylä oli Taipale.

Olin joskus takavuosina kuullut Taipaleessa pikapikaa käväisseeltä serkultani, ettei mummon talosta ole jäljellä mitään sodan jäljiltä. Olin jo itsekin käväissyt Taipaleen kyläaukealla vuonna 1993 ottamassa pikaisesti muutaman valokuvan eikä minunkaan mielestäni minkäänlaista kivijalkaa näkynyt siellä, missä mummon talo oli ollut. Tuo yhdeksänvuotiaana saatu muistikuva talon paikasta osoittautui kuitenkin vääräksi, kun kävimme Revon suvun kanssa Taipaleen kylässä kesällä 1995. Joku joukosta käveli nykyiseltä puuttomalta kyläaukealta sitä reunustavaan kitukasvuiseen metsään ja alkoi kysellä, että kenenkäs talo täällä on aikanaan ollut. Ja näin löytyi mummon talon kivijalka ja sen lähettyviltä ihan oikeilta

Revon suvun jäseniä Makkaran rannassa Vollossulassa heinäkuussa 1995. Syötiin eväitä ja innokkaimmat kävivät uimassa Suvannossa.

paikoiltaan navetta ja saunan jäänteet kiuaskivineen.

Keijo Johanneksen syntymäkoti Simola oli parinsadan metrin päässä mummon talosta Taipaleenjoen rannassa. Sen talon raunioit eivät kuitenkaan ole enää nähtävissä. Juuri niiden päälle ovat Taipaleen kylän uudet asukkaat rakentaneet komeat, tai ainakin isot talonsa. Aivan kolhoosin talojen vieressä oli jäljellä vaarin veljen Joosepin talon kivijalka ja siitä vajaa kaksisataa metriä joen yläjuoksun suuntaan vielä yhden veljen Aapron talon jäänteet.

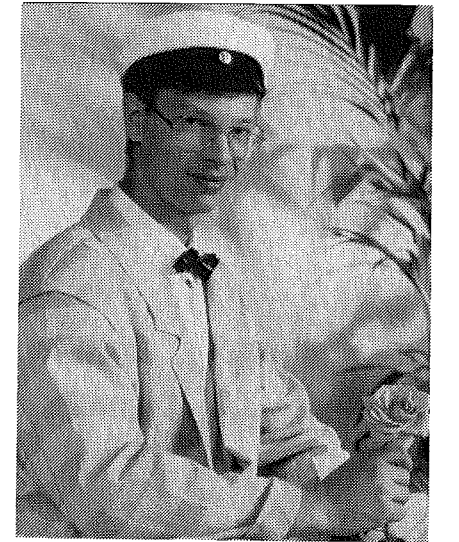
Kävimme Keijo Johanneksen kanssa myös Taipaleenjoen rannassa siinä kohdassa, jossa olin pikkupoikana käynyt uimassa, ja jossa setäni kävi mielellään ottamassa auringonkylpyä ja istuskelemassa kuhneammeessa. Tuolla kohdalla joen rannassa oli aikanaan pieni majakka, jonka perustukset ovat vielä jäljellä. Minusta tuo hiekkainen rantatasanne oli vain melkoisesti kutistunut sitten vuoden 1938. Pienen pojan muistikuvathan ovat aina isompia kuin todellisuus.

Tohtorinväitös

Filosofian lisensiaatti Veli-Matti Kermisen väitös tarkastettiin Helsingin yliopiston fysiikan laitoksella 16.9.1995. Väittelijän vanhemmat ovat Seija, omaasukua Ojala, syntyisin Punkalaitumelta, ja Veikko Kermisen Sakkolan Keljasta.

Veli-Matti Kermisen väitöksen otsikko on ”Vesi-rikkihappohiukkasten muodostumisesta homogenisesti nukleoitumalla alatroposfääriissä”.

Väitöskirja on tehty osittain Ilmatieteen laitoksen ilmanlaatuosastolla, osittain Delawaren yliopistossa Yhdysvalloissa. Työssä esiteltyjä ideoita ja tarkastelumetodeja voidaan hyödyntää muunmuassa ilmakehän hiukkasilmien syvällisemmässä tutkimuksessa. Väitöstilaisuudessa vastaväittäjänä oli professori Hans-Christen Hansson Tukholman yliopistosta ja kustoksena professori Keijo Kajantie.

Veli-Matti Kermi on syntynyt 25.2.1967. Huittisissa. Hän kirjoitti ylioppilaaksi 1986 Lauttakylän lukiosta. Filosofian kandidaatiksi hän valmistui 1992 ja lisensiaatiksi 1993 Helsingin yliopistosta. Ja tohtorinväitöksensä teki siis tänä syksynä.

Tutkintoja

Syyskuussa 1995 on suorittanut filosofian maisterin tutkinnon Tampereen yliopistossa hum. kand, lehtori Esko

Juhani Jortikka Huittisista. Hänen vanhempansa ovat kotoisin Sakkolan Kaarnajoelta.

Oikaisu:

Viime Suvannon Seudussa julkaistiin juttua Rahkosen Matista ja Naskalin Tahvosta. Muisteluksen alle pujahti kuitenkin väärä nimi; kirjoittaja oli Väinö Rämö Tampereelta, eikä Matti.

Samoin lipsahti teksteihin toinenkin nimivirhe. Toijalassa 80-vuotispäiviään viettänyt Anna Koironen on omaasukua Makkara, eikä Mukkanen. Toimitus pahoittelee virheitä.

Sakkola-Seuran pikkujoulu piakkoin

Sakkola-Seura järjesti kirkkopyhänsä lasten ja enkelien sunnuntaina 1.10. Seuraava tapahtuma edesspäin on pikkujoulu, jota vietetään 9.12. Suomenlinnan Upseerikerholla Helsingissä. Marraskuun kiertokirje Sakkola-Seuran jäsenille kertoo tarkemmat yhteystiedot pikkujoulun tiimoilta.

Viimevuotinen lohisoppa lienee muistissa kaikilla mukana olleilla?

Huumori hersyy

Karjalaisen kielen ja kirjallisuuden luentosarja jatkuu Karjalatalolla Helsingissä. Lokuussa esillä olivat kannakselaismurteet ja niiden taustat, ja marraskuun luennon aiheena on huumori.

Maanantaina 27.11. karjalaisesta huumorista alustaa teatterineuvos Ritva Heikkilä. Kello 18. alkavan tilaisuuden otsikkona on ”Lustii ei oo, jos sitä ei pietä”.

”Ainha mie siel mäe pääl pystys olin, mut mäe al en vissii millokaa”

Kohtaaminen Kiviniemessä

Oheisella otsikolla kirjoitti Airi Aapola viime vuoden Suvannon Seudussa numero seitsemän. He olivat kohdanneet kumaraisten kulkijan Kiviniemessä, joka viittoili heidät kotiinsa.

Koska heiltä jäi paljon arvailujen varaan, keitä nämä mies ja vaimo olivat, ja mitä he olivat elämänsä aikana tehneet, kerron tässä lyhyesti sen, mitä heistä tiedän.

Kävin heidän luonaan ensimmäisen kerran vuonna 1991 kesällä. Miehen nimi on Fyodor Ivanovits Gorjatsov, ikä 82 vuotta, ja vaimon nimi on Maria, ikä 80 vuotta. Heillä on yksi tytär. He ovat asuneet Kiviniemessä niissä vaatimattomissa oloissa läpi vuoden. Ovat tulleet Kiviniemeen runsas 30 vuotta sitten. Asuinpaikkansa he ovat ostaneet joltakin kenraalilta. Heillä on asunto myös Pietarissa.

Kun kuulee, mitä he ovat elämänsä aikana tehneet ja kokeneet, niin olisi siinä aihetta muistelmien kirjoittamiseen. He ovat olleet esiintyviä taiteilijoita. Ovat kulkeneet ympäri Venäjää antaen konsertteja. Mies on soittanut instrumentteja ja vaimo tanssinut.

Myös sirkuksen mukana he ovat kulkeneet. Mies on esittänyt Caplinia, ollut pellenä ja tehnyt taikatemppuja vaimonsa avustamana, ynnä muuta. Tuo taikatemppujen esittäminen luontuu vieläkin, samoin steppaus. He ovat esimerkiksi kasvattaneet ja kouluttaneet sirkuksissa esiintyneet koiransa itse.

Fyodor ja Maria Gorjatsov kotinsa luona; he ovat Kiviniemeen asettuneet eläkepäivillä taiteilijaelämänsä jäljiltä.

Voisikin sanoa, että tämä mies osaa tehdä mitä haluaa - niin monipuolinen hän on. Hänellä on valtava määrä erilaisia veistoksia, tauluja, punontatöitä ja paljon muuta. Tuon kaiken hän on harrastuksen vuoksi tehnyt viimeisen 30 vuoden aikana.

Terveys on heillä ollut hyvä, ainoastaan Fyodorin selkä on vienyt miehen kumaraan. Hän oli kuitenkin vartiossa lähellä olevalla pioneerileirillä vielä keväällä 1995.

He ovat oikein ystävällisiä ihmisiä, kuten yleensä venäläiset. He toivovat, että suomalaiset kävisivät katsomassa heidän näyttelyään (viitassa lukee näyttely venäjäksi) ja samalla luulen heidän toivovan pientä lahjaa meiltä kävijöiltä. Heidän eläkkeensä ei ole suuri, joten pienikin lisä siihen muodossa tai toisessa on tervetullut.

Viljo Pitkänen, Lempäälä

Sissivääpelin hyvästit lapsuuskodille

Juna jyskytteli omaa tasaista tahtiaan Kannaksen rataa, ohi Käkisalmen, kohti Sakkolaa. Junassa on pääasiassa sotilaita, joko lomalle menossa tai tulossa. Yksinäinen sissivääpeli on ajatuksiinsa vaipuneena myös mukana menossa evakoimaan kotipaikkaansa.

Muutama päivä sitten, ennen rauhan tuloa, hän partionsa kanssa seikkaili vihollisen selustassa takaa-ajettuna määrättyissä tehtävissä. Tulo tuolloin läpi vahvasti miehitettyjen vihollisajemien oli sillä kertaa äärimmäisen vaikeaa ja aikaa vievää, kun yhden kaverin hermot olivat vielä reissulla pettäneet.

Radan vierusmaisemat olivat hänelle kovin tuttuja, eivätkä enää kiinnostaneet. Vain menneisyys. Minä elän vielä, askarrutti häntä. Yli kolme vuotta sitten hän, koulutuskeskuksen vastaavan kouluttajan tehtävistä, lähti väkisin rintamalle vapauttamaan Karjalaa. Vähältä piti tilanteita oli hänen kohdalleen sattunut kovin paljon - samoin kuin mies miestä vastaan. Se sai hänet uskomaan, ettei se voi olla enää hyvää tuuria, vaan ihmiselämää johdetaan jostain korkeammalta. Talvisodan jälkeen perä-Lapissa vietetty, niinsanottu "jatkän kesä" auttoi hänet silloin unohtamaan menneet. Nyt on taas tulevaisuus avoin.

Noitermaan pysäkki oli paikka, johon vääpelimme jäi junasta. Lähellä olevassa lottakanttiinissa oli hyvä vartoilla sattumakyytiä eteenpäin. Siinä hän kuuli talvisodan aikaisen lähettipoikansa tehneen itsemurhan. Tämä oli partioreissulla astunut miinaan, missä menetti jalkateränsä. Tästä jäi muistoksi jatkuva särky, joka oli hänelle liikaa, kun piti taas lähteä evakkomatalle.

Syksyinen ilta alkoi jo voimakkaasti hämärtyä, kun Lahdesta tulleen moottoripyörän noutajan reitti osui lähelle lomalaisten matkakohdetta. Vain parisen kilometriä joutuisi siitä kävelemään. Se sopi hyvin.

Sissivääpelin koti oli autio ja asumaton, mutta naapureissa tuikkivat valot, siis oli elämää. Siellä olikin erään yksikön komentopaikka ja komentajana kapteenin arvoinen herra. Kun selkeni, millä asioilla vääpelimme liikkui, oli vastaanotto erittäin ystävällistä. Ilta-teellä heidän rupattellessaan lupasi kapteeni järjestää aamuksi kaksi kuorma-autoa ja tarpeellisen määrän apuvoimia muuttoa varten.

Muutto kävi rivakasti, mutta samalla selvisi vääpelille näiden miesten illalliset salaperäisten hymyjen syyt. He olivat löytäneet hänen sota-aikaisen kirjevarastonsa, joka oli niputettu ja kätkeyty vinttihuoneen kattotäyteisiin. Eihän niissä mitään sotasalaisuuksia ollut, vaan nuorten ihmisten välisiä asioita. Tietysti sivulliselle mielenkiintoista luettavaa.

Kun tuli viimeinen kuorma, vääpeli painoi kotinsa oven kiinni. Katseli hieman haikeasti ympärilleen, missä katse tapasi hyvin suunnitellun ja laitetun pihan, puutarhan. Mies tuumi itsekseen. "Hyvästi kotipiha. Hyvästi lapsuuden leikkikentät ja nuoruuden unelmat".

Hyppäsi sitten autoon kuljettajan vierelle ja lähti. Vain itsehillintänsä äärimmillään ponnistaen sai hänet estämään tuhopolton. Hän tiesi, että se oli ankarasti kielletty, mutta nämä vuodet rintamalla, sekä sydän rinnassa, toivoi toista.

Kesti 45 vuotta, kun hän taas asteli puretun ja raiskatun, entisen kotinsa raunioilla. Muistot tulivat voimakkaasti mieleen entisiltä ajoilta. Tästä kai johtui, että hän venäläisen autokuskin ystävällisellä myötävaikutuksella keräsi entisestä puutarhasta muutamia sireenin sekä marjapensainen pistokkaita, jotka olivat levinneet ja pitäneet nämä vuosikymmenet puolensa. Vielä löytyi saksankurjenmiekankin elinvoimaisia mukulaita. Kaikki nämä juurtuivat hyvin Länsi-Suomenkin maaperään.

Oli kevättalvi 1945, kun kaksi entistä sotilasta istui jyvaskyläläisessä kahvilassa kahvikuppiensa ääressä. Toinen oli meidän entinen vääpelimme, ja toinen virolainen aseveli, joka oli haavoittunut Suomen rintamalla, parannelleen koko talven sotasairaalaassa haavojaan.

Hän oli Saksan armeijassa ollessaan haavoittunut Stalingradissa, mistä lentokoneella viety saksalaiseen sairaalaan. Sieltä hän oli päässyt toipumislomalle kotiinsa Etelä-Viroon, mistä oli kotoisin. Täältä taas keinotellut itsensä Suomeen, missä jatkoi sotaansa jälleen haavoituen.

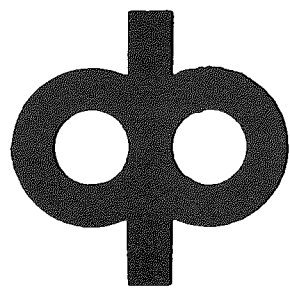
Kauppiaan poikana hän puhui hyvin suomea, saksaa ja englantia. Kaverukset siinä suunnittelivat tulevaisuuttaan puolelta ja toiselta. Hän ehdotteli lähtöä Kanadaan, missä hänen isänsä lähisukulaisia oli. "Kyllä me pärjätään, mennään yhdessä". Kumpikaan ei silloin siinä vaiheessa luottanut täysin entiseen viholliseensa, mistä johtui tämä epävarma tilanne.

Vääpelimme katse oli suuntautunut Australiaan päin, sillä hänenkään sodanaikainen yksikkönsä ei ollut erikoisen suosiossa voittajan silmin katsottuna. Hän sanoikin virolaiselle aseveljelleen:

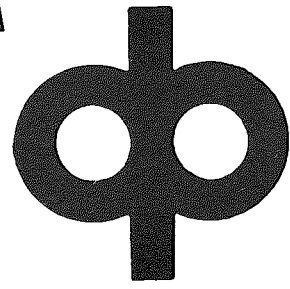
- Minä katson tämän vielä loppuun asti, sillä sukumme on ollut suomalaisuuden etuvartijan Kannaksella jo yli 300 vuotta, vaikka siihen nyt tulikin katkos. Minulta meni vain isänmaa. Kotimaa jäi vielä, vaikka se on joskus kova ja tylykin, on se sentään kotimaa. Sinulta on mennyt kaikki, eikä Suomikaan ole sinulle tässä vaiheessa enää turvallinen maa. Jos joudut täällä vaikeuksiin ja tarvitset apua, niin ota yhteyttä. Koetan mahdollisuuksien mukaan auttaa, sillä ymmärrän kohtalotoverinasi sinua.

Kohtalo pyöritteli vääpeliämme monella tavalla. Mutta kotimaasta löytyi se kiintotähti, joka piti hänet täällä. Kuitenkin hänen piti nähdä etelän taivas, vaikka turistimatalla. Ja etelän tummat pehmeät yöt tekivät häneen voimakkaan vaikutuksen - aivan kuin olisi tullut tutuille tanhuville.

"Vanha sissi"

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
TAMPEREELLA JA YMPÄRISTÖSSÄ
TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

Perinne- päivä käsityö- museossa

Loistava auringonpaiste juhlisti Tyyne-Kerttu Virkki nimipäivän viettoa Helsingin Karjalatalossa, jonne Virkki-Käsityö-museo on muutettu syyskuun alussa. Kun varsinainen museohuoneisto ei ollut vielä järjestyksessä, markkinatapahtuma oli sijoitettu Käkisalmen huoneeseen ja nimipäiväperinnettä vietettiin Galleriassa.

Käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkki toivotti vieraat tervetulleeksi, ja erityisesti häntä ilahdutti presidentinrouva Eeva Ahtisaaren, käsityö-museon suojelijan, läsnäolo.

Karjalataloa edustivat toiminnanjohtaja, maisteri Oili Parjo ja isännöitsijä, pankinjohtaja Tarmo Jantunen. Heille Tyyne-Kerttu Virkki julkatoi syvän kiitollisuutensa museonsa pääsystä Karjalataloon. Hän esitteli sitten muutamia vieraitaan, kuten rouva Raakel Suominen ja rouva Martta Ritvasen, jota hän kiitti yli 20-vuotisesta työstä Tyyne-Kerttu Virkki-Säätiön ja Virkki-Käsityö-museon hyväksi. Myös monia muista ystäviään hän nostatti ylös -nimet jääkööt kuitenkin tässä yhteydessä mainitsematta.

Vierailla oli nyt kaksi syytä onnitella Tyyne-Kerttu Virkkiä: nimipäivä ja käsityö-museon sijoittuminen Karjalataloon. Onnitelujen sarjan aloitti Virkki-Säätiön hallituksen varapuheenjohtaja, maisteri Raili Malmberg, häntä seurasi isännöitsijä Tarmo Jantunen, joka oli vaivojaan säästämättä auttanut kaikissa järjestelyissä. Monikymmenvuotinen ystävä Aunuksen ajoilta, opetusneuvos Siiri Valli onnitelti omasta ja Talvikki Lausalan puolesta todeten puheen lopuksi: "olet päässyt omiesi joukkoon".

Varmasti me kaikki hänen ystävänsä

Presidentin rouva Eeva Ahtisaari, käsityö-museon suojelija, kunnioitti läsnäolollaan nimipäiväperinteen päivää ja Kiviniemen markkinoita. Rouva Ahtisaaren kukkatervehdystä vastaanottamassa käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkki. Karjalatalon

puolesta tervehtivät isännöitsijä, valtiotieteen maisteri Tauno Jantunen ja Karjalan Liiton toiminnanjohtaja Oili Parjo, sekä Virkin sukulainen fil. kandidaatti Eva Meloni. Kuvassa myös Eeva Ahtisaaren adjutantti, komentaja Antero Karumaa.

ajattelimme samoin. Tyyne-Kerttu on koko elämänsä ajan tehnyt työtä karjalaisen kulttuurin ja perinteiden hyväksi, joten hän tuntee itsensä onnelliseksi saadessan olla jokapäiväisessä kosketuksessa Karjala-talossa suoritettaviin rikkaisiin kulttuuriharrastuksiin. Käsityöneuvos sai toki lukuisia muita onniteluja, mutta pitkää listaa ei tässä voi luetella.

Tilaisuudessa oli myös paljon erilaista arvokasta ohjelmaa, musiikkia, lausuntaa ja yhteislaulujakin. Maisteri Pirkko Raitasalon puhe nimipäiväperinteestä on ohessa.

Ahkerat markkinahommat, rouvat Kaisa Rönkkö ja Irma Nypelö olivat jo hyvissä ajoin valmistaneet Käkisalmen huoneen "Kiviniemen markkinoiksi", jossa myynti kävi; Väinö "Väiski" Purje tarjoili keittämäänsä herkullista hernerokkaan, ja myytävänä oli myös karjalanpiirakoita ja viipurinrinkeleitä sekä maisteri Raija Vesterisen lahjaksi leipomia pikkupullia ja pikkuleipiä.

Virkki-Käsityö-museon avajaisjuhla pidetään Karjalatalossa, Käpykuja 1, Helsingissä launataina 11.11.95. kello 15. Samalla vietetään Sana ja Sävel -perinnetapahtumaa. Tilaisuudessa on paljon hyvää musiikkia ja muuta arvokasta ohjelmaa. Yleisö on lämpimästi tervetullut tilaisuuteen.

Aili Tuhkanen

Työ jatkuu

Karjalatalon tiloihin siirtynyt Virkki-Käsityö-museo järjestää vatedeskin jatkuvia näyttelyitä sekä opastusta ja perinnetyötään. Sana ja sävel -tapahetuma järjestetään 11.11.1995. kello 15.

Pirkko Raitasalo

Karjalaisista nimipäivistä

Yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden ulottuvuudet karjalaisissa juhlatavoissa ja erikseen nimipäiväperinteessä kertovat laajemmaltikin yksilön asemasta sotia edeltäneessä Karjalassa.

Karjalaisille yhteiskunnille olivat ominaisia kehittyneet yhteisölliset juhlatavat, muistammehan luterilaisten kihupyhät ja ortodoksien praasniekat. Nämä kokoontumiset pitäjän kirkkojen tai rukoushuoneiden läheisyyteen ovat olleet eräänlaiset koko yhteisön nimipäivät. Kuten lapsi ristittiin pyhimyksen tai muun kirkollisen kaiman mukaan nimen saadessa usein hyvinkin kansanomaisen asun, niin olivat karjalaiset kirkot ja rukoushuoneet pyhien päiville omistettut ja näitä päiviä juhlittiin yhteisesti.

Karjalainen suurperhe oli myös yhteisö, aikanaan yksikkö, jossa yksilö edusti työvoimaa oman roolinsa mukaisesti. Karjalaisiin yhteiskuntiin oli tästä syystä juurtunut syvästi ryhmätietoisuus, jopa yli oman yksilöllisyyden. Oman osuutensa hoitaminen yhteisissä juhlissa korosti samalla yksilöllisyyttäkin. Ennen kaikkea yksilö halusi ilmentää itseään ryhmän jäsenenä, ei siitä irti olevana.

Yksilönjuhline nimipäivät koskettavat meistä jokaista erikseen. Karjalaisen

perinteen työryhmän kysely 9, Karjalainen perhe ja suku, tuotti nimipäivien viettotapojen osalta yhdensuuntaisen tuloksen. Vastausten mukaan yksilönimipäivän viettotavat ovat olleet verrattain niukat rajoittuen lasten nimipäiviin ja aikuisillakin yleensä pieniin nimipäiväpiireihin, lähisukulaisiin ja lähi-naapureihin perhepiirin ollessa tavalisin.

Nimipäivän onnittelekorttejakin on paikka paikoin lähetetty, mutta erityisesti maaseudulla se ei ollut tavallista. Kaupungin ja maaseudun nimipäivien viettotavat poikkesivat tapojen runsaudessa, uutuusien leviämässä ja kiinteämpien nimipäivien viettotapojen yleistymässä kaupunkioissa. Kutsujen lähettämisessä saattoi myös olla eroja. Kuitenkin vastausten niukkuus ei anna aihetta kovin suuriin johtopäätöksiin.

Maaseudun nimipäiväkutsut oolivat lapsille marjamehukestit ja aikuisille vaatimattomat kaakkukahvit. Erityisesti tyttöjen nimipäiviä vietettiin ja ojetettiin sankarille luonnonkukkia muiden lahjojen ollessa hyvin vaatimatomia. Yleensä laulaminen ikkunan alla on yhdistetty paikkakunnan kuorolauluharrastuksiin tai tapaa on pidetty herraskaisena. Nimipäiväsankarille on toki laulettukin; isä on saattanut herättää tyttärensä laululla ja "lapsena vanhemmat sisaret lauloivat naapurin tytöille

Sä kasvoit neito kaunoinen".

Nimipäivien vietto on voitu yhdistää myös nuorison seurustelutapoihin. Tällöin kutsut olivat illalla ja tanssejakin järjestettiin.

Maaseudun kannakselaisvastauksissa on muutama kiinnostava toteamus: "Nimipäiviä ei vietetty, ehkä kun oli iso perhe" tai "vain äijän päivää vietettiin".

Vastaaajien nimet kertovat suomalaisen ristimänimien historiaa, jossa suurina vaikuttajina ovat olleet katoliset pyhimyskalenterit, läntistä tietä Suomeen levinneet hallitsija- ja ylhäisönimien sovellukset sekä suomalais-kansallinen runsas ristimänimiperinne 1800-luvun lopulta alkaen.

Juhliessamme käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkin nimipäivää Helsingin Karjalatalossa on meidän todettava hänen yhdistäneen ansiokkaasti kaarjalaisen yhteisöllisen halun kokoontua tilaisuuteen, jossa myös yksilöllisyys korostuu. Hänen nimissäänkin yhdistyvät suomalais-karjalaiset valtavirtaukset. Viime vuosisadan jälkipuoliskon Tyyne-nimi merkitsee tyyntä, tasaista ja hyvääntapaista. Kerttu on vanha suomalainen asu muinaissaksalaisesta taistelijatarmerkityksestä Gertrud-nimestä. Tyyne-Kerttu Virkki on siten lempeäluontoinen taistelijatar, mikä nimi on enne.

Valokuva herätti muistot

Muistot heräsivät, kun Paula Pettinen Koho kyseli erään vanhan valokuvan tarinaa Suvannon Seudun numerossa 6/95.

Aino Pettisestä seuraava mies on opettaja Tahvo Kiainen, Alma Tuokosta seuraava mies on Niilo Kiiski, Nikolain veli.

Isäni Aleksanteri seurusteli paljon Niilo Pettisen kanssa. Aino Pettinen opetti minulle käsitöitä kansakoulun alaluokilla.

Tahvo Kiainen ilmestyi Riiskaan niihin aikoihin, kun Inkerin puolesta tuli Riiskaan perheitä. Kiaisella oli kaksi sisarta. Muistan heidät hyvin -

ihmettelimme lapsina, kun heillä oli kultahampaita. Nämä sisaret kulkivat kävellen Raudusta asti hakemassa Ameriikan lähettämiä lahjapaketteja inkeriläisille.

Mieleni ilostui siitä valokuvasta, tervehtien

Aune Ahtiainen

Punaisen graniitin rinnalle harmaa muistokivi

Sankarivainajille muistopatsas Metsäpirtin hautausmaalle

Metsäpirtin hautausmaalle, joka sijaitsee 300-400 metriä Metsäpirtin kirkkomaalta Hatakanmäelle päin, pystytettiin 1992 syksyllä Kaarlahden punaisesta graniitista Muistokivi, jossa on teksti suomeksi ja venäjäksi: "Kotipitäjän mullassa lepävien vainajien muistoä kunnioittaen" Metsäpirtti-järjestöt. Muistokivi paljastettiin ja vihittiin lähes 700-päisen metsäpirttiläisyleisön läsnäollessa 29.5.1993.

Arvokas juhlatilaisuus kahvitarjoiluineen oli samana iltapäivänä järjestetty yhteistoiminnassa paikallisten asukkaiden kanssa Koselassa sijaitsevalla kulttuuritalolla.

Jatkosodan aikana 1941-45 siunattiin metsäpirttiläiset sankarivainajat Metsäpirtin kirkon vierelle kirkkotarhaan. Tähän siirrettiin myös monet metsäpirttiläiset talvisodan sankarivainajat, jotka oli haudattu muille hautausmaille - Metsäpirtin hautausmaan ollessa tuolloin vihollisen hallussa. Kaikkiaan haudattiin kirkkotarhaan jatkosodan aikana noin 90 sankarivainajaa. Kirkko-

tarhassa sijaitsi myös vapaussodan sankarihauta.

Kun kirkkotarha on nykyisin venäläisten hautausmaana, ei sinne ole mahdollista pystyttää muistopatsaita, joten metsäpirttiläiset päättivät pystyttää myös sankarivainajien patsaan hautausmaalle Muistokiven viereen. Patsas valmistettiin Antrean kiviyeistämöllä harmaasta graniitista, korkeudeltaan noin 2,3 metriä. Moninaisten neuvottelujen jälkeen saatiin luvat kuntoon ja patsas pystytetyksi syyskuun alkuun 1995 mennessä.

Patsaan teksti "Kautuivat isänmaan puolesta 1918, 1939-1944" jouduttiin venäjänkielisen tekstin osalta muuttamaan kuuluvaksi: "Kautuivat sodissa".

Patsaan paljastus tapahtui 2.9.1995. alkaen Metsäpirtin kirkonkellojen soitolla, jonka jälkeen Tarmo Moilanen soitti trumpettilla osa Sibeliuksen Finlandia-hymnistä. Tervehdyssanat lausui Aulis Ukkonen ja "Taipaleen runoilijan" Yrjö Jylhän runon Ristilipun

Paljastustilaisuus oli syyskuulla, kuvassa keskellä juhlamenojen ohjaaja Leo Laulajainen sekä airuet Ilmari Loponen ja Anna-Maija Silanpää.

alla lausui Kaija Hynnä. Patsaan vihkimisen toimitti rovasti Seppo Lahnasalo.

Käkisalmen alueen hallinnon tervehdyksen toi Aleksandr Bogdanov, jonka jälkeen oli kukkalaitteiden lasku. Virsi 462 "Soi kunniaksi Luojan..." kaikui kuuluvasti kosteassa syysäässä, kuten Moilasen loppufanfaarikin.

Tilaisuuden seremoniamestarina toimi rutiinilla Helsingin seudun Metsäpirtti-kerhon puheenjohtaja Leo Laulajainen. **Aulis Ukkonen**

Metsäpirtti- kerholaiset kotikunnaita katsomassa

Taas kerran toteutui Etelä-Pohjanmaan metsäpirttiläisten matka Metsäpirttiin kotikonnuille. Tällä kertaa matkan pääaiheena oli sankarivainajien muistopatsaan paljastusjuhla.

Matkan johtaja ja kuljettaja Mauno Hämäläinen poimi kotiseutumatkalaiset mukaan Pohjanmaan pitäjistä Jalasjärveltä, Seinäjoelta, Laihialta, Kurikasta ja Kauhajoelta. Väkeä linja-autoon kertyi 42 henkilöä, kun vielä Etelä-Suomen suurista liikekeskuksista tulleet liittyivät seuraamme. Matka sujui esitelyjen ja puheensorinan siivittämänä nopeasti kohti Vaalimaan rajanylityspaikkaa. Kielimurteena oli valtaosalla aito Metsäpirtin murre. Se näytti olevan tallella vielä nuoremmillakin Metsäpirtissä syntyneillä.

Saavuimme Sakkolan Kiviniemeen hotelli Losevskajaan illansuussa. Siellä meidät otti vastaan Vladimir, suomea, venäjää ja englantia puhuva käkisalmelainen, venäläisten vanhempien poika. Majoituimme hotelliin, ja Suvanto, kotijärvi, hiekkarantoineen kimalteli ikkunan takana.

Ilta oli myöhäinen ja oli koottava voimia seuraavaa päivää varten. Silloin kohokohtana oli juhla Metsäpirtissä. Metsäpirtin kellojen soitto aloiti sankaripatsaan paljastusjuhlan.

Mainittavaa on, että seuraavaksi kunnostuskohteeksi on valittu Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki Metsäpirtissä.

Muistopatsaan paljastusjuhlan jälkeen Metsäpirtti -kerhon matka jatkui eri kyliin pitäjän alueella. Laatokan rantaan

Kuvassa soteleski Agneta Eeva seuranaan tytär ja tyttärenpoika

olivat Mauno ja Sinikka järjestäneet kahvitilaisuuden. Laatokka aaltosi, aaltojen laulu jäi korviin soimaan. Oliko se itkua vai iloa siitä, kun taas saimme kohdata?

Kotiseutuseutretkellä Paukunmäki, Taipaleenjoenvärsi ja monet muut kohteet tulivat katsotuiksi. Kauppa kirkonkylässä oli näkemisen arvoinen - sieltä löytyi rupililla ostettavaa tavaraa, muunmuassa makeita mureita venäläisiä pullia.

Minulle oli matka Raajuun, kotikylään, tärkeä. Sain tunnin aikaa siellä viipymiseen, kun tulkki-pirssillä oli useampia tilauksia. Raajun tie oli huonontunut ja kaventunut. Taloja Raajuun oli rakennettu lisää. Kotipaikalla olivat poppelit kasvaneet. Riippakoivu savusaunan vierellä oli saanut pitää paikansa, vaikka sauna ei enää ollut. Samoin vanha lehmus mäen rinteessä. Otin pari poppelin oksaa muistoksi ja olin tyytyväinen tämänkertaiseen näkemäni.

Linja-autokuljetus oli järjestetty erinomaisesti pitkäjämatkalla. Pysähdyimme eri kohteissa. Monista kotipaikoista olivat osoittamassa pensaat ja kukat, jotka kasvoivat talojen peruksilla. Jos-

sakin jopa omenapuu tuotti omenia ja oikea omistaja sai nyt niitä poimia vuosikymmenten jälkeen.

Erikoista viihtyisyyttä matkalle antoivat hyvät kertojat ja laulajat. Juho Haapsaari kertoili muistoja pitkän elämänsä varrelta, Väinö Salomon Lemmetti lauloi vanhoja perinteisiä lauluja. Veikko Kajaala venäjänkielen taitoisena esiintyi ja Onni Rajaheimo johti lauluja mallikkaasti ja esitti muutakin ohjelmaa. Metsäpirtti -kerhon sihteeri Juulia hoiti meitä kaikkia kauniisti hymyillen.

Matkalla oli useita sotaveteraaneja ja rintamalottia, jotka voimiaan säästämättä olivat ututterasti puolustamassa rakasta Karjalaa ja koko isänmaatamme sotien raskaina vuosina. Heille kaikille kiitoksemme, kun saamme elää itenäisessä Suomessa, vaikka Karjalan menetys tuntuu raskaana kaikille karjalaisille. Mutta uskotaan ja toivotaan, että Karjala joskus vielä saadaan takaisin ja me saamme muiden suomalaisten tavoin asuttaa jälleen kauniin kotiseutumme.

Ilahduttava havainto oli se, että suunnilleen kolmasosa matkaseurueesta oli muualla kuin Metsäpirtissä syntyneitä. Heitä kiinnosti Metsäpirtti, josta oli jo etukäteen hankittu tietoja - muunmuassa, että Koverojalla sijaitsi tattarmylly. Harras toive oli, että kehitys ja kiinnostus tältä osinkin jatkuisi sukupolvien saatossa.

Kotimatka Pohjanmaalle sujui hyvin. Viipurissa tuli katsastettua suomalaisten kunnostama Pietari-Paavalin kirkko ja pyöreä torni. Kirkossa alkoi jumalanpalvelus puoliltapäivän - olimme vähän etuajassa, mutta joku virren värssy siellä heläytettiin.

Haikeat hyvästit halauksineen olivat Etelä-Pohjanmaalle saavuttaessa vuorossa. Tuntui siltä, että oli saatu uusia ystäviä ja koko matkan ajan vallinnut yhteishenki ennakoiki uusia tapaamisia. Matkan johtajalle Maunolle ja Sinikalle se saattaa tietää uusia kuljetuksia kohti unohtumatonta kotiseutua, Metsäpirttiä.

Elsa Tuokko-Tauriainen

Sakkolan Röykkylästä olevaa Vullin sukua kokoontui runsaslukuisesti, noin 70 hengen verran, kauniina heinäkuun lauantaina 15.7.95. Tampereelle Suomalaisen Klubin tiloihin. Tämä oli ensimmäinen yhteistapaaminen sukututkimuksen julkaisemisen jälkeen.

Ilahduttavaa oli, että tilaisuuteen oli tullut myös suvun nuorta polvea, ja että saatiin ensikosketus useita sukupolvia sitten Röykkylästä Pyhäjärvelle siirtyneiden suvun jäsenten jälkeläisiin.

Pauli Kurikka tilaisuuden järjestäjänä huolehti yhteistapaamisen sujumisesta iloiseen ja välittömään karjalaiseen henkeen. Tervetuliaissanoissaan hän korosti menneiden sukupolvien merkitystä karjalaisen hengen säilymisessä, usein vaikeissa olosuhteissa kautta vuosikatojen. Tutkimushan kattaa noin 300 vuotta. Pauli Kurikka esitti toivomuksen, lähinnä nuoremmalle polvelle, ettei ketjua tulevaisuudessakaan katkaista.

Menneitä sukupolvia muistellessa vietetiin hiljainen hetki. Suvun perustutkimuksen oli ansiokkaasti tehnyt Karjalan kynnyksellä Lappeenrannassa asuva rakennusneuvos Pentti Salla, oikeana ja väliin vasempanakin kätenä Eila Toppila, omaasukua Vulli.

Tilaisuuteen oli pyynnöstä saapunut Turusta arvostettu sukututkija, filosofian maisteri Sirkka Kaskela, joka korosti erityisesti sitä, kuinka tärkeää on luoda nykyhetkestä katse menneisiin; selvittää, keitä ovat olleet meitä ennen eläneet suvun jäsenet; miten he ovat eläneet ja mitä tehneet. Hän arvosti nyt suoritettua Vullin suvun perustutkimusta ja totesi ilahduttavan monen suvun jäsenen kiinnostuneen esivanhemmistaan ja että tästä olisi hyvä jatkaa.

”Virallisen” puolen jälkeen tilaisuus jatkui iloisen seurustelun merkeissä ja sitä elävöittivät Ulla Kurikan pianoesitykset sekä reippaasti kajautetut yhteislaulut.

Kun näin oli saatu ”pää auki”, päätettiin ensi keväänä tehdä yhteisryntäys Röykkylään ja myöhäistavoitteeksi asetettiin Vullin sukuseuran perustaminen.

Lappeenrannassa 5.10.1995

Eila Toppila

Vullit kokoontuivat

Vullin sukukokoukseen saapui nuorta kuin vanhempaakin polvea.

Juttusilla Pauli Kurikka ja Sirkka Kaskela

Suvun vanhimmat, Ida Vulli ja Hilma Pullinen. Ida Vulli osallistui sukukokoukseen vielä heinäkuulla, mutta on nyt nukkunut pois keskuudestamme.

Haitermää Kapeissa hameissa – mietteissä ja muitakin muistoja

Souvan, souvan Sorolaan, yli pellon Perolaan.
Perolas on musta lehmä, musta lehmä Muurikki.
Akka alla lypsämässä, ukko sarvist kiinni pitämässä, poika kellon kantimista.
Minka akka alta saapi, sen ukon ryntty ryyppääpi.

Tätä lorua äitini Helena Kitunen lauleli lapsilleen unilauluna Sakkolan Haitermaan Voloskassa. Sisarusteni ”nukutukset” kuuli serkkuni Jenny Valtonen, joka kertoili niistä katsellessaan minun 1995 kesällä ottamiani valokuvia.

Isän ja äidin jatkosodan aikana rakentamassa talossa asuvat nykyisin kesään eläkeläiset Alexsander ja Sylva. Talon huopakattoa oli tilkuttu palasilla. Katolla sojotti nykyajan viestinä televisioantenni. Muutoin kehitys ei ollut kehittynyt. Saunasta oli räystäslaudat poissa ja savupiippu rapistunut. Hiekkamaassa kasvoivat sipulit, mutta omenapuista ”harsotauti” oli tappanut lehdet. Kuistin pielessä aidanseipäessä roikkui sinkkiämpäri. Alexander oli muuttanut taloon 1947. Talvet he viettävät Pietarissa.

”Kotiin” osaamisen merkkipaaluna oli enoni Tahvo Valtosen rakentama Haitermaan kansakoulu. Olihan se metka tunne seistä pihassa, katsoa maisemaa ja taloa, missä koko meidän perhe oli asunut. Kaikki muut paitsi minä.

Hanna Kitunen

TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU

Ennen vanhaan kulki Sakkolassa sanonta kapeista vaatteista: Pitkä ja kaita kuin Pirjantin paita. Pirjanti oli vanhapoika, joka halusi olla naimisissa yhden vuoden ennen kuolemaansa. Kun hän vanheni, hän muutti ajan yhdeksi kuukaudeksi. Kuolinvuotellaan hän muutti ajan yhdeksi viikoksi. Naimatomana hän kuoli.

Vapaussodan jälkeen oli yhteen aikaan muotia hyvin kapeat hameet. Hannukaisen Idalla oli tällainen hyvin kapea hame. Ikkunasta katsoessamme näimme hänen menevän kirkkoon, lyhyin askelin kuin ruusuntipat. Hänen sukunimensä ei ollut Hannukainen, taloa sanottiin Hannukaiseksi entisen omistajan mukaan. Hannukaisen pariskunnalla ei ollut yhtään lasta.

Kun Hannukaisen isäntä kuoli, emäntä antoi talon kummipojalleen Mikko Kurikalle. Mikko otti vaimon ja heille syntyi kaksi lasta; Simo ja Ida. Vaimo kuoli lasten ollessa yksi- ja kaksivuotiaita. Mikko otti uuden vaimon, hurskaan ja tuskin 40-vuotiaan Marian. Maria otti kaikkien asioiden hoidon käsiinsä. Hän myi eläimet, osti ostokset ja johti taloutta. Mikon kuoltuakin hän vielä johti taloudenpitoa, vaikka lapset olivat aikuisia. Talossa vallitsi harvinaisen hyvä siisteys.

Kerran Maria jätti lehmärahat pöydälle ja sanoi: ”Ottakaa nyt talous käsiinne”. Rahat olivat monta päivää pöydällä. Viimein Simo ja Ida ne korjasivat. Maria teetätti kenkäänsä pohjat aina siten, että ne narskuivat kävellessä. Kun hän käveli kirkon lattialla, kuului narskunta läpi kirkon.

Kerran syntyi erääseen taloon vauva, jonka isä oli joutunut ampumisesta vankuteen. Lapsi oli siis avioton. Isäni

leipoi rotinarinkelin ja antoi yhteisen kastepukumme lähettämään äidin ja minun niitä viemään. Maria sanoi: ”Uskovainen mies, ja tällaisessa tapauksessa lähettää rotinarinkelin”.

Kun kävimme virpomassa, hän antoi runsaat lahjat. Hän kutsui pääsiäisenä kylään ja tarjosi valkoista paatokkaa (siirappia), siihen kastettiin pullaa. Se oli hyvää. Maria kuoli kesällä 1932 kovaan silmänsairauteen. Teetätti arkun eläessään, ettei hiekka rapise silmille huonosti tehdystä arkusta.

Simokävi sotaväen Laatokalla miinoitusosastossa. Ei käynyt kertaakaan lomalla liki puoleentoista vuoteen. Lapsia Marialla ei ollut.

Vapaussodan jälkeen tuli muotiin naisilla puku, jossa oli valkoinen pusero, musta puolihiame, valkoiset sukat, mustat matalat kengät, päässä huntua. Huntua oli suorakaiteen muotoinen kangas, joka laitettiin takaa kiinni. Kaikki eivät pitäneet huntua. Kun olin kuusivuotias, vanhalla Aunella oli kirkkoon mennessä valkoiset kalsut; villasukat, jotka oli polvesta nilkkaan asti. Muuten hän oli paljain jaloin. Kirkkoesiliina edessä, virsikirja köyhänsilkin sisällä ja otsalla neitty. Neitty oli pienestä kankaasta laskostettu ympyrä. Se oli naimisissa olleen merkki.

Kerran Hönttö-Joones pahoinpiteli Aunea. Mikko Pekkanen ja toinen mies lähtivät viemään Joonesta mielisairaalaan. Juna oli tupaten täynnä mes-suväkeä, oli ahdasta. Joones alkoi hyp-piä junanvaunun lattialla, ja vaunu tyh-jeni. Miesten tullessa pois, oli sama ah-taus. Mikko sanoi toiselle miehelle: ”Olisipa Joones hyppimässä, niin olisi tilaa”.

Meeri Weisell

Sanojen sukkeluutta

- "Hyvä päivä". - "Päivä on hyvä mut millajne lie tulija?"

Sopisiko sakkolalainen sutkaus tervehdykseksi tänäkin päivänä - kannattanee kokeilla.

Karjalaiset ovat tunnetusti sana-valmista sakkia. Sananparret, kaskut ja muut sanonnat ovat kansanperinnettä parhaimmillaan.

Sakkolalaistenkin keskuudesta löytyy lukuisia asian harrastajia ja sanaperinteen tallentajia; heihin kuuluvat Lempäälässä asuva Sirkka **Kuuppo** ja Eino **Suokas** Karhulasta. Suokas on kirjoittanut oikein eteläkarjalaisten sananparsien vihkosen, johon hän on koonnut Viipurin Osakunnan keruukilpailun jäljiltä satoja sanontoja. Myös Sirkka Kuuppo on huolella kirjannut ylös muistissaan olevia sanontoja.

Oheassa on muutamia, eritoten syksyyn liittyviä otteita heidän tallentamistaan ja muistiin kirjoittamistaan sananparsista. Sanojen sukkeluuksia tulee jatkossa muulloinkin pujahtelemaan Suvannon Seudun sivuilla.

Ei siint oo kyntäjäks kenne takapuolj karpäsi hossuu. (Sakkola)

Parempi sija tonkima syksyl, ko miehe kyntämä kevväil. (Räisälä)

Mikkelilt nauriet kuoppoa ja ämmät tuppoa. (Rautu)

On talvee tavottamista jos enne Mikkelii lehmänp-a jäätyy. (Kanneljärvi)

Syksyjne yö aijjaa yheksäl hevojsel. (Antrea)

Varrai myllyy, myöheä kirkkuo, joutuu välleimpeä pois. (Sakkola)

VALOKUVA-ALBUMEISTA

Ilmavalvontalottia Sakkolan Kiviniemen kasarmilta vuonna 1944. Kuva on otettu Hämeenlinnan Aulangolla ennen siviiliin lähtöä. Lotat, tyttönimiltään, vasemmalta: Aino Suokas, Alina Karpanmäki, Lempi Uosukainen, Laila Rastas, Hanna Roos, Laura Käppi ja Helmi Uosukainen. Kuvassa myös kaksi sotilasta. Valokuva on Kangasalla asuvan Laina Huuskan albumista.

Tunnelmapala viime kesän kotiseutumatkalta, lähtetäjäjä Tapio Kuuppo Sysmästä. Kuvassa matkalaisia ja Suvannon upeaa hiekkarantaa Volossulassa 30.6.-2.7.1995.

Oikein makuuvaunuissa kohti Suomea

Viime numerossa peräpenkiläinen kertoi kokemuksiaan haavoittumisesta ja sairaalaan joutumisesta. Tässä jatkot jutulle.

Sotasairaалassa Viteleessä minua syötettiin sänkyyn toista viikkoa, kunnes autokuljetus toi Uuksun aseman lähelle erittäin pitkämalliseen maalaistaloon, jossa ovi oli päätyseinän puolella. Paripotilaita oli tupa täynnä. Yöllä tunsin tarvetta nurkan taakse, ja seinistä tukea ottaen selvisin matkasta. Potilaana oli yksi neuvostoliittolainen, ja hän kipaisi kevyin askelin karjarakennuksen luh-tiin. Ei liene ollut mukana vartioivaa suomalaista. Minä osasin takaisin vuoteelleni.

Aamulla oli aivan uusista henkilövaunuista koottu sairasjuna kohdalla ja paripotilaat kuormattiin vaunuihin ikkunasta. Istuinpenkit oli poistettu ja tässä makuuvaunussa vuoteetriippuivat köysien varassa. Muistaakseni vain yhdessä kerroksessa.

Puna-armeijalla oli niin kiire alta pois, että pitkäraunan rautatie jäi ehjänä käyttöömmee, joka nopeutti myös sairaskuljetuksia. Junan veturi ei ollut mikään "pikku passi" ja siksi matka eteni joutuisasti Jyväskylän kautta kohti Hämettä. Ensimmäinen jännittävä paikka minulle oli Pikonlinna, mutta sitten tunsin Tampereen aseman ja mieliala nousi, ja parani vielä, kun suunta oli kohti Kauppia. Siellä oli keuhkotautiparantola. Nyt oli siviilipotilaita vain ylimmässä kerroksessa, toiset osastot oli tyhjennetty sotilas-käyttöön.

Huomattavan kookas "sininen sisar" ohjasi minut ammeen luo - rintamaryysyt pois ja ammeeseen leukaa myöten. Apuhoitajan käsivoimat olivat vankat, joten minusta tuli puhdas potilas, joka ohjattiin sitten neljännen osaston tupa viiteen, mistä tuli minulle vuode useaksi viikoksi. Ruokakin tuotiin vuoteen viereen.

Ensimmäisenä aamuna tuli lääkäri kierrokselle ja kyseli, mikä vika. Ei minulla ollut mitään ohjetta tähän tapahtumaan. Näytin lihashaavaani reidessä. - Tuonko takia teidät on tänne tuotu? Vastasin, että huomataksai sairaskertomus rinnan päällä. Nyt osaston ylihoitaja puuttui asiaan. - On siinä pojassa isompia vammoja.

Sairaalaan oli tullut virkapukuinen ruotsalainen sotilaslääkäri ja lienevät vähän kahvitelleet. Nyt purkivat ihoa näkyviin ja ruotsalainen lääkäri tärisytti pitkän litanian ääriä. Kranaatinsirpale! Lääkäri nyökkäsi myöntävästi. Käsivät joukossa olevan harjoittelijan piirtämään sairaskertomukseen vamman kuvan.

Selvityksessä oli ainakin seuraavaa: Avoin haava keuhkoon. Vieras esine poistettu. Kylkiluun päät tasattu.

Nyt nostivat tai lienen muuttanut omin voimin kärryyn, joka vietiin aivan alakerroksen läpivalaisuun. Olisivat tuoneet sitten hissillä ylös, mutta en minä kaikkia metkuja ymmärtänyt. Sanoin, että kyllä minä menen omin voimin! Pääsetkö?

Nousin portaita ja sain ylävartalon kerrostasanteen tasalle, kun pyörtyä jymähdin. Sen verran oli tajua, että

tuppasin itseni eteenpäin. Pian pääsinkin horjuville jaloilleni ja osasin vuoteelleni takaisin.

Kaupista on hyvä näköala aseman suuntaan. Vietin sairaalassa aikaa katsoen maisemaan ikkunasta.

Vaimoni tuli minua tapaamaan ja lankomies Albertti. Lääkärit suunnittelivat jo lomalle päästämistä. Ottivat verikokeen, ja osastonhoitaja sanoi. - Se meni pilalle, otetaan toinen.

Nyt uskoivat. Veri on vielä niin huono, että täytyy jatkaa hoitoa. Muuttivat minut kumminkin toipilashuoneeseen ja yhteiseen ruokailuun.

Seuraavassa lääkärintarkastuksessa oli juuri ruotsalainen lääkäri syynäjäjä ja naislääkäri suomensi näkymät. Siksi jotain jäi mieleen: Molemmissa keuhkoissa yläosassa varjostumaa.

Rintamalla oli kovat kahinat ja siksi minut päästettiin lopulta neljäksi viikoksi kotilomalle.

Tätä ennen kävi vuoteeni luona kolmeleijonainen kenraali ja antoi käteen mitalin. Oli vapaussodan kenraaleja, mutta nimeä en muista.

Askel oli alamäkeen asemalle lyhyt, mutta innostunut. Tavoitteena Moisio-punainen mökki.

Viljo Purontaa

Seuraava Suvannon Seutu ilmestyy joulunaluspäivinä. Lehteen tarkoitettu aineisto, jutut, valokuvat ja joulutervehdykset, tulee laittaa toimitukseen marraskuun 27. päivään mennessä.

Suvannon Seudun joulunumerossa julkaistaan jo parina viime vuotena tutuksi tulleet JOULUTERVEHDYKSET.

Kolmekymppisellä (30 markkaa) saa joulun toivotukset perille lehden välityksellä. Laita kirjeitse tiedot toimitukseen, eli kuka tervehtii ja ketä.

Joulutervehdyksen hinnan voi laittaa mukaan kirjeeseen tai maksaa suoraan lehden tilille TSOP, Lempäälä 522803-211955.

Mahdolliset tiedustelut iltaisin ja viikonvaihteissa toimituksen puhelinnumerosta 931- 3748 448.

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankkien konttoreista Kuljussa ja Lempäälässä. Kirjoja myyvät myös: Eero Kurikka, Huhtamo puh. 932-64 506, Uuno Pulakka, Ruovesi puh. 934-476 021, Eino Kuisma, Punkalaidun puh. 921-767 4346, sekä Lempäälässä Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Loponen.

Ainoastaan Elli Pulakka lähettää kirjoja postitse. Hänet tavoittaa numerosta 931-375 1241 tai kirjeitse osoitteesta E. Pulakka, Majamäentie 1, 37500 Lempäälä.

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa. Postilähetyksistä peritään lisäksi lähetyskulut.

HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA — VAIKKAPA LAHJAKSI!

Kaikki sähköasiat voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

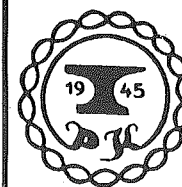
PITO-KALAASI KY

JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU

AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 931-433 902, 931-266 2002

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

PÄRSSISEN KONEPAJA

35500 KORKEAKOSKI

PUH. (931) 335 8204, iltaisin (931) 335 8435
Autopuh. 949 239 535

**Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita**

Putkiliike P Nuora Ky

37560 KULJU
puh. 676 100

TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1995 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
70 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm (+ ALV 22 %)

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 3748 448 iltaisin

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
TSOP
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku